

Sjukvårdsförsäkring

Den statliga utredningen om Trygghetssystemen och internationell rörlighet lämnade över sitt betänkande till regeringen den sista januari. Svenskföreningarna i Thailand hade vissa förhoppningar om att de förslag de skickat till utredningen, om sjukvårdsförsäkring för svenskar som vistas utanför EU/EES, skulle få någon effekt. Så är tyvärr inte fallet.

Problemen

Svenskar som vistas inom EU/EES har rätt till subventionerad sjukvård i det land de bor. Svenskar som vistas utanför EU/EES har däremot inget stöd när det gäller kostnader för sjukvård, utan måste lösa sjukvårdsfrågan själva, oftast genom att ta en privat försäkring. Detta gäller även de många utlandsboende svenskar som betalar skatt till Sverige, t.ex. på sin pension. I princip får man då inget för skatten, eftersom man vistas/bor i "fel" land.

Svenskföreningarna har, genom sitt samarbetsorgan SAMS (Samorganisationen för svenskföreningar i Thailand för Ja till sjukvårdsförsäkring), till utredningen skickat en lista på 13 verkliga fall, rörande personer som på ett eller annat sätt drabbats för att de valt "fel" land som vistelseort. Vidare drabbas den thailändska sjukvården av ökade kostnader när oförsäkrade utlänningar – varav många är svenskar – saknar pengar att betala för den grundläggande akutvård som den thailändska sjukvården måste ge.

En enkät som gjorts visar att 2/3 av pensionärerna som besvarat enkäten saknar sjukvårdsförsäkring. Det kan bero på hög ålder, som medför höga försäkringskostnader, tidigare sjukdomar som gör att man inte kan försäkra sig m.m.

Förslagen

SAMS har skickat ett antal förslag till utredningen på åtgärder för att förbättra situationen: Bland annat föreslår vi att en statlig sjukvårdsförsäkring införs, med bl.a. följande villkor:

- Täcker personer som betalar skatt till Sverige och deras närmaste familj med hemmaboende barn.
- Förutsätter att en person vistats minst 45 dagar utanför EU:s gränser.
- Under speciella förhållanden kan medborgarskap räcka för att komma med i försäkringen, t.ex. om man betalat skatt i Sverige före utflyttning (t.ex. i minst 5 år) och haft sjukvårdsförsäkring i det land man sedan bott permanent i, men utförsäkrats.

Utredningens förslag

Utredningen föreslår inga åtgärder för att underlätta för svenskar bosatta utanför EU/EES att få sjukvårdsförsäkring. Man har inriktat sig på svenskar som skickas för tjänstgöring utomlands, där man bl.a. föreslår att tiden utomlands ska kunna räknas som arbetad tid i Sverige. Vidare ska personer kunna få ett intyg på att man omfattas av de svenska socialförsäkringssystemen. I övrigt är förslagen få.

SAMS föreslår att den administrativa åtgärden, att skriva ut intyg om att en person omfattas av svensk socialförsäkring, kompletteras med en mer substantiell åtgärd, nämligen att låta svenska skattebetalare som vistas mer än 45 dagar i ett land utanför EU/EES omfattas av svensk socialförsäkring även i det land de befinner sig. Vidare hänvisar SAMS till de övriga förslag som tidigare lämnats till utredningen.

Många av de pensionärer som bosätter sig i länder med lägre kostnadsnivåer gör det p g a att deras pension är låg, inte sällan för låg för att kunna leva på en dräglig nivå i Sverige. De som är utskrivna, och betalar s.k. SINK-skatt, kommer att få en ännu mer besvärlig situation, eftersom ett förslag finns att höja SINK-skatten från 20 % till 25 %. Sannolikt tvingar detta ännu fler att välja att stå utan sjukvårdsförsäkringsskydd. SAMS möter starka reaktioner mot detta, baserade på att pensionärerna under ett långt arbetsliv har varit med att bygga upp ett av världens bästa trygghetssystem och som de fortfarande, via skatt, bidrar till.

SAMS anser det också olyckligt, att utredaren i praktiken underblåser en politiskt känslig debatt, genom att skriva nedanstående avsnitt (s. 459), samtidigt som socialt utsatta svenska skattebetalare i tredje land inte får något försäkringsskydd avseende hälso- och sjukvård:

”Det kan anses som rimligt att villkoren för att få tillgång till förmåner inom svensk social trygghet så långt möjligt ska förutsätta att en person vistas lagligen i landet. Med detta sagt måste regelverket utformas på ett sådant sätt att personer som vistas i Sverige, särskilt när vistelsen är under längre tid, ändå har ett socialt skydd som garanterar grundläggande mänskliga rättigheter. En situation där personer befinner sig i Sverige utan ha ett adekvat socialt skydd, särskilt vad gäller tillgången till hälso- och sjukvård är enligt min mening inte acceptabel för ett välfärdssamhälle som det svenska.”

Samma regler bör rimligen gälla för de svenska pensionärer som är mindre bemedlade men klarar sig på den nuvarande pensionen i länder med lägre kostnader. Pensionärerna betalar skatt och vill tillhöra den allmänna svenska sjukvårdsförsäkringen, men innebärande att vård även kan ges i det land man vistas i. Detta innebär normalt både lägre vårdkostnader och ett minskat tryck på den svenska sjukvården.

Thailändsk sjukvård belastas av oförsäkrade svenskar

Thailändsk sjukvård belastas av stora obetalda räkningar från svenskar som fått vård men inte kunnat betala för sig. Utredaren ser uppenbarligen inte några humanitära skäl att föreslå åtgärder som underlättar för svenska skattebetalare utanför EU/EES att få sjukvård till rimliga kostnader. Svensk hälso- och sjukvård är bosättningsbaserad. I praktiken innebär det – om man bor i Sverige – att man betalar landstingsskatt regionalt men kan få akut sjukvård och även andra sjukvårdsinsatser över hela riket.

De som betalar landstingsskatt men vistas utanför EU/EES är dock till största delen exkluderade från skattefinansierad sjukvård, om man inte väljer att åka till Sverige för vård.

Direktiven till utredningen nämner studier av frivilliga försäkringar, t.ex. Norges modell med statlig försäkring inom trygghetssystemet. Utredaren har, efter en del teoretiska resonemang, avfärdat en lösning som anses fungera i Norge, trots de likheter mellan ländernas system som finns i övrigt. En motsvarande lösning i Sverige skulle kunna ge även pensionärer med låga inkomster en möjlighet till anständig sjukvård och minska den ”sociala turism” som vi svenskar i Thailand kan anklagas för.

Fortsättningen

Arbetet går vidare, närmast genom att svenskföreningarna avser att skriva ett remissvar till Socialdepartementet. Vidare kan kontakter med enskilda politiker också vara en väg att nå målet om en sjukvårdsförsäkring för svenskar som vistas längre tid utanför EU/EES-området